

George Orwell i la seva obra, exposats a Girona

Eric Arthur Blair, el nom de pila de l'assagista i novel·lista anglès George Orwell (Montihari, Bengala, 1903 – Londres, 1950), és novament entre nosaltres. Una mostra itinerant, que arribarà també a Lleida, Tarragona, Perpinyà i Barcelona, acosta ara a Girona les seves vivències durant la Guerra Civil.

Aquesta setmana s'inaugura a la Casa de Cultura de Girona l'exposició "Viatge a una guerra. George Orwell a Catalunya i al front d'Aragó", que es podrà veure fins al 14 de desembre. La mostra, que és organitzada per la Diputació de Girona i comissariada per Miquel Berga, proposa un doble recorregut, tan geogràfic com ideològic, de l'escriptor britànic autor d'*Homenatge a Catalunya*, obra reeditada recentment per l'editorial Destino sense les censures que hi havia en les edicions precedents (vegeu EL TEMPS, núm. 985, pàgines 86-89). L'exposició també es podrà veure a altres capitals catalanes, com Lleida, Tarragona, Perpinyà i Barcelona. Tant l'exposició com l'oportuna reedició d'*Homenatge a Catalunya* ens permeten apropar-nos a la figura i l'obra d'un escriptor del qual enguany es compleix el centenari del seu naixement.

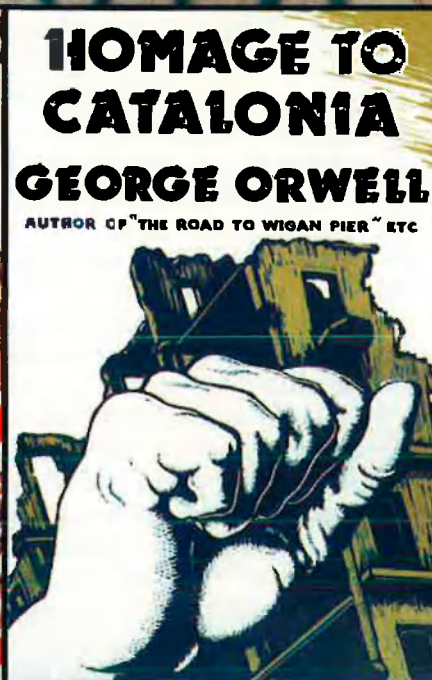
Educad a l'elitista escola d'Eton, George Orwell venia de conèixer com les gastava l'imperi britànic a Birmània, coneixia el lumpenproletariat de París i Londres, tal com demostra a la seva obra *Sense ni cinc a París i Londres* (Edicions 62, 2003), i les condicions de vida dels miners al nord industrialitzat d'Anglaterra. L'escriptor tenia trenta-tres anys quan va arribar a Barcelona, via Portbou, el dia de Sant Esteve del 1936, i va sortir clandestinament de Catalunya pel mateix lloc sis mesos més tard, el 23 de juny del 1937. El que pretén explicar l'exposi-

ció és el que va passar justament en aquest període de temps. I el que a grans trets va passar a Orwell va ser que hi arriba com un antifeixista i en surt com un antiestalinista, sense deixar les seves conviccions socialistes i antifeixistes. El mèrit d'Orwell és que va ser antiestalinista quan no ho era ningú i quan molta gent d'esquerra es dedicava a mirar cap a una altra banda. Per això, l'ostracisme que va patir arran de la publicació d'*Homenatge a Catalunya*, i per això també el que dels acon-teixements històrics de tots coneguts ençà la seva figura hagi guanyat alçària.

L'antiestalinisme precoç d'Orwell arrenca d'haver assistit des de la primera filera als fets del maig del 1937 a Barcelona, i veure's ell mateix en perill atesa la seva militància. Aquells dies van evidenciar la lluita entre el POUM i el Partit Comunista, que se saldaria amb la liquidació vergonyant del líder del POUM, Andreu Nin, entre molts altres militants del partit. Tal com escrivia Miquel Berga en el seu llibre *Entre la ploma i el fusell* (Curial edicions catalanes, 1981), "en tot cas, Orwell, com a membre del POUM, va trobar-se enmig d'una mena de guerra civil dins la Guerra Civil. El POUM va ser declarat il·legal, i ell, que com a record del front portava una bala feixista al coll, és acusat de traïdor, feixista i mil coses més. Com els altres membres del partit, és perseguit i s'ha d'amagar per poder fugir. Aquests fets li van obrir els ulls a moltes coses; s'a-

Aquest edifici de la Granja (a pocs quilòmetres d'Osca) servia de magatzem i de cuina de les milícies republicanes. Orwell va haver de patir aquí la seva aversió vers les rates. A sota, al costat de l'escriptor, un cartell de l'època en què es demanen combatents i la portada de la versió original del seu llibre *Homenatge a Catalunya*.

CFE / EL TEMPS

donà que els comunistes que lluitaven com ell contra el feixisme manipulaven desvergonyidament la veritat per raons "d'estratègia política"; el famós eslògan comunista "primer la guerra,

després la revolució" li va semblar una tàctica més per esclafar els guanyats que fins llavors havien aconseguit els treballadors. Preveu que els comunistes, un cop guanyada la guerra, anirien dei-

xant la revolució per un etern "més endavant", i que, en lloc del socialisme, implantarien un totalitarisme col·lectiu amb un control absolut dels mitjans d'informació que convertirien la pro-

paganda en veritat i la història en un reguitzell de mentides.

Entre els àmbits de l'exposició cal remarcar el primer que hi trobem: una selecció d'una cinquantena de portades de diaris catalans, espanyols i estrangers que van des del començament fins al final de la Guerra Civil i que serveixen per situar l'espectador en el context històric. Val a dir que la lluita i les diferències estratègiques entre el POUM i el PC, les trobem il·lustrades de manera explícita a les portades dels diaris respectius, *La Batalla* i *La Humanitat*. En aquest primer àmbit en segueix un altre no menys interessant i que és si fa no fa un homenatge al fotògraf per excel·lència de la Guerra Civil: Agustí Centelles. Va ser després de la mort de Franco que es va poder recuperar l'arxiu que havia quedat a una masia prop de Carcassona, des del final de la Guerra Civil. Però Centelles, a més, va ser, sense saber-ho, el fotògraf que va deixar l'únic testimoni gràfic de la presència d'Orwell a Barcelona. Era a "les Casernes Lenin", precisament les primeres paraules amb què s'inicia *Homenatge a Catalunya*.

El recorregut de l'exposició combina la reproducció d'elements simbòlics (barricades, trinxeres, espais urbans...) amb la presentació de materials i documents originals (cartells, correspondència inèdita, la fitxa on s'acusa Orwell de ser un agent trotskista, les proves falsificades de l'acusació a Andreu Nin, etc.) que il·lustren pas a pas l'estada d'Orwell a Catalunya: la Barcelona revolucionària, les milícies del POUM, la vida al front d'Aragó, la disciplina revolucionària dels combatents, Orwell ferit al coll, i el trasllat a Barcelona, els fets del maig del 1937, la vida clandestina a Barcelona, la fugida i el final de trajecte a Banyuls. Tots aquests materials van acompanyats dels textos d'*Homenatge a Catalunya* que hi fan referència.

La segona part de l'exposició presenta i posa a l'abast del visitant una sèrie de materials interactius que permeten ampliar el coneixement de la biografia i l'obra literària d'Orwell. En aquest sentit, les fonts audiovisuals inclouen fragments de reportatges i pel·lícules

Un passeig pel front d'Aragó

A tall d'introducció o avenç del que és l'exposició, els organitzadors van proposar un recorregut als mitjans de comunicació per la geografia del front d'Aragó visitant els llocs de què Orwell parla a *Homenatge a Catalunya*. Fonamentalment, es tractava de fer un recorregut per Barbastre, la Granja, Quicena i Monflorite. Menció especial mereix el poble de Siétamo, escenari d'una batalla del tot incompreensible des del punt de vista d'estratègia militar —tal com ens explicava el tinent coronel Luis Arcárazo—, i on les milícies es van estancar durant mesos quan l'objectiu era prendre Osca. Siétamo ocupa una posició elevada i els milicians atacaven travessant els camps pel dret. L'estesa de cadàvers resulta imaginable fins al punt que els camperols deien que el blat creixia més fort allà on hi ha, encara avui, les fosses comunes que no sembla pas que hagin estat reclamades per ningú. El viatge geogràfic es complementava amb la lectura dels fragments que va escriure Orwell sobre aquests llocs i les experiències que hi va viure. A la Granja, per exemple, un edifici que servia de "magatzem i cuina", hi apareix la seva profunda aversió per les rates (que traspua a l'escena final de 1984), però també deixa notar que el tracte que donaven els milicians als edificis que ocupaven de vegades feia sentir simpatia pels seus antics propietaris feixistes. La descripció que en fa Orwell, després d'entretenir-se amb l'arquitectura de l'edifici, diu així: "A la Granja, totes les cambres que no eren utilitzades havien estat convertides en letrines, i apareixien cobertes d'estelles de mobles i excrements. La capelleta que tenia adossada, amb les parets plenes de forats de bala, tenia el terra cobert d'una capa d'excrements de prop d'un pam. En el pati gran, on els cuiners repartien el ranxo, l'escampall de llaunes rovellades, fang, fem de mula i sobres podrides era espantós."

Al cementiri de Barbastre els visitants van poder comprovar la diferència en el tracte, fins i tot en la mort, posada de manifest en la qualitat de les làpides entre els combatents d'un o altre bàndol. A la dels republicans, molt humil, hi podem llegir: "*La lucha por la libertad nos costó la vida. ¡Viva la libertad! Las fuerzas democráticas de Barbastro os recordarán siempre. 1 de noviembre de 1981.*" A la dels nacionals, marbre i ceràmica, la inscripció diu: "*Caídos durante la Cruzada de Liberación 1936-39.*" Les ceràmiques reproduïen la imatge de Ceferino Giménez, beatificat el 4 de maig del 1997. Les diferències de llenguatge continuen evidenciant massa distància, ferides mal tancades. El cementiri de Barbastre no esgota el tema. En aquest apartat també cal esmentar el Museo de los Mártires Claretianos i la seva cripta, una morbosa i auto-complaent exhibició de la mort feta amb les despulles dels cinquanta-un seminaristes afusellats pels anarquistes i contingudes en unes urnes transparents. El lloc es va inaugurar, nogensmenys, l'any 1992, no pas al final de la Guerra Civil.

Per acabar aquest apartat amb una nota menys tràgica, diguem que també Hemingway va travessar aquests paratges orwellians i que els cims blanquinosos van inspirar-li un dels molts contes pels quals ha passat a la posteritat: "Turons com elefants blancs". En català el podeu llegir a *Els primers quaranta-nou contes*, publicat per Edicions 62. **M. S.**

com *Durruti en la revolució espanyola*, d'Abel Paz; *Tierra i Libertad*, de Ken Loach; *Zona roja*, dirigida per Felip Solé; i *Operació Nikolai*, de Dolors Genovès i Ricard Belis. Una segona part d'aquest material interactiu està relacionat amb *La granja dels animals*

i 1984. L'usuari podrà saber quin personatge històric representa cada animal o entendre conceptes com "doblepen-sa" i "novaparla", o saber qui és el "Gran Germà".

Marc Soler